

Тема 4.1. УНІКАЛЬНІ МУЗЕЇ УКРАЇНИ

Музеї-садиби — це найпоширеніший вид ансамблевих музеїв України. Вони створюються шляхом музеєфікації архітектурного, інтер'єрного, ландшафтного і господарського комплексу садиб. їх можна віднести до групи комплексних музеїв, адже музейне середовище охоплює і предметно-меморіальну палітру рухомих експонатів садиби, і її інтер'єри, екстер'єри та нерухомі експонати, і навколишній ландшафт з його біотичними складовими. Характерними прикладами цього виду музеїв в Україні є музеї-садиби Маркіяна Шашкевича у Підлиссі Львівської області, Михайла Грушевського у Криворівні Івано-Франківської області, Ольги Кобилянської у Димці Чернівецької області, садиба Лизогубів (XVII—XIX ст.) у Седневі Чернігівської області та ін.

Будинки-музеї — це поширений вид ансамблево-меморіальних музеїв, споріднених із музеями-садибами. Основна відмінність цих видів полягає в тому, що садиба охоплює прилеглу територію (освоєну, окультурену природну) і зазвичай облаштована відповідно до сільських територій.

Музеї-квартири — це вид меморіальних музеїв, що створюються шляхом музеєфікації окремих квартир, у яких жили видатні діячі культури, освіти, науки кінця XIX—XX ст., і присвячені їхньому життю й діяльності. Характерним взірцем такого виду музеїв є квартира-музей О. Гончара у Києві.

Музеї-монастирі — це поширений вид ансамблевих музеїв України, створених шляхом музеєфікації архітектурних ансамблів монастирів. За профілями їх відносять до історико-архітектурних чи художніх музеїв. України відносять ансамблі Києво-Печерської лаври, Почаївської лаври, Свято-гірської лаври, Троїце-Іллінського монастиря, Унівського монастиря, Манявського скиту.

При науково-виробничому об'єднанні "Ефірмасло" в Сімферополі відкрито *Музей пахоців*, експозиція якого знайомить з рослинами-ефіроносами, які культивуються в Криму і дають цінні пахучі речовини для парфумерної промисловості.

У 1975 р. у Львівському зооветеринарному інституті відкрито *Музей підков*. В його експозиції зібрано понад 300 експонатів підков з багатьох країн світу.

У Львові діє оригінальний *музей-аптека*.

Є в Україні і *Музей бджільництва* у м. Гадячі, що на Полтавщині, в Українській дослідній станції бджільництва ІМ- П. І. Прокоповича. Експозиція цього музею відображає розвиток пасічництва і торгівлі медом з давньоруських часів до XX ст. *Комплексні музеї* — це музеї, що поєднують ознаки двох і більше профілів (історико-літературні, археологічно-мистецькі), а іноді і профільних типів. До групи комплексних музеїв варто віднести більшість краєзнавчих музеїв України, музеїв заповідників.

Музеї-заповідники. Це група музеїв комплексного типу просто неба, що володіють особливою цінністю й отримали статус заповідників згідно з

постановами урядових органів країни. Музеї-заповідники за профілями поділяються на археологічні, історико-культурні, історико-архітектурні, історико-меморіальні. Вони створюються шляхом музеєфікації винятково цінних територій, ансамблів, комплексів і окремих пам'яток історії, культури чи природи.

Найбільші з них: Національний заповідник "Софія Київська", відкритий в 1934 р. в центрі Києва; національний історико-культурний заповідник на о. Хортиця (Запорізька область), Національний історико-етнографічний заповідник "Переяслав" у Переяславі-Хмельницькому, Кам'янець-Подільський історичний музей-заповідник.

Великим і цікавим заповідником України є Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. На площі 28 га розміщено понад 80 стародавніх споруд, які мають історичну і художню цінність.

Музеї-скансени — музей просто неба; розповсюджена форма етнографічних музеїв, що створюються на ґрунті музеєфікації репрезентативних фрагментів етноландшафтного середовища й об'єктів нематеріальної етнокультурної спадщини. Прикладом є Львівський музей народної архітектури та побуту "Шевченківський гай" створено в 1971 р. Сьогодні в експозиції цього музею на площі 150 га можна оглянути 124 архітектурні об'єкти. А також найбільш відомий музей України під відкритим небом - це музей народної архітектури та побуту "Пирогово» біля м. Київ. Експозиція в якому діє за етнографічним принципом.

Віртуальні музеї. Це музеї, що існують у глобальній інформаційно-комунікаційній мережі Інтернет завдяки об'єднанню інформаційних і творчих ресурсів для створення принципово нових віртуальних продуктів: віртуальних виставок.

Рекомендовані джерела:

1. Музейний портал. URL: <https://museum-portal.com/> (дата звернення 26.08.2020).
2. Музейний простір України. URL: <http://prostir.museum/> (дата звернення 28.08.2020).
3. Піскова Е.М., Федорова Л.Д. МУЗЕЙНА СПРАВА В УКРАЇНІ. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Mujejna_sprava/ (дата звернення 29.08.2020).